

UHK 2026 HASAT ÖNCESİ HUBUBAT KONGRESİ SONUÇ BİLDİRGESİ

Kongre 4 Nisan 2026 tarihinde Tarım ve Orman Bakanlığı, Ticaret Bakanlığı, Toprak Mahsulleri Ofisi ve Ulusal Hububat Konseyi tarafından Konya Ticaret Borsası ev sahipliğinde Konya’da gerçekleştirilmiştir.

Kongreye Tarım ve Orman Bakanı Sayın İbrahim YUMAKLI’nın katılımıyla açılış konuşmaları gerçekleştirilmiştir. Sayın Bakanımız; değişen iklim koşullarına uyum sağlayan dirençli çeşitlerin geliştirilmesi ve kaynaklarımızı verimli kullanan akıllı tarım sistemlerinin önümüzdeki dönemin en kritik konu başlıkları olduğunu vurgulamışlardır. Ülkemizin tarımsal gücünü korumak ve planlı üretim modeliyle her bir karış toprağımızdan en yüksek verim almak için gece gündüz çalıştıklarını ifade etmişlerdir. Sayın Bakan “Ülkemizin gücünü hafife alanlara, en ufak sarsıntıda karamsarlık aşıl原因lara cevabımız sahadaki hazırlığımız ve sarsılmaz irademizdir” “Felaket tellallığı yapanlara inat, üretimimizi kesintisiz sürdürüyor, stoklarımızı ve tedarik zincirimizi her türlü senaryoya karşı dirençli tutuyoruz” diyerek, ülkemizin güçlü ve dirençli bir tarımsal yapısının mevcut olduğunu ifade etmişlerdir. Ayrıca, bölgemizde yaşanan çatışmalar ve enerji ve gübre arzında lojistik sorunlara neden olan bölgeselden globale evrilen krizin etkilerini merkez ülke olmanın avantajlarını da kullanarak, aldıkları hızlı ve etkin kararlar ile, önemli bir temin sıkıntısı olmadan yönettiklerini enerjide eşel mobil sistemi ve gübre dış ticareti ile ilgili aldıkları üst, üste kararlar ile fiyatlarda normal dışı değişime izin vermediklerini ve denetimlerle de bunu desteklediklerini açıklamışlardır. Sayın Bakan TARSİM kapsamında tarım sigortası ve gelir kaybı sigortasında yüksek devlet katkıları ve iklim değişikliği kaynaklı sorunlar nedeni ile sigorta yaptırmanın önemi vurgulamış ve her koşulda üretimin ve üreticinin yanında olmaya devam edeceklerini beyan etmişlerdir.

Kongrede konuşmalarını yapan Ticaret Bakan Yardımcımız Sayın Mahmut Gürcan, Hububat sektörü gıda arz güvenliği, ekonomik istikrar ve küresel dengeler açısından stratejik bir öneme sahip olduğunu, Lisanslı depolarda ürünlerin anlık takibinin sağlanması amacıyla Seviye Ölçüm Sistemi hazırlıkları tamamlandığını, Lisanslı Depoculuk Denetim Şirketinin kurulduğunu ve denetim süreçlerinin daha etkin hale getirildiğini, Sayın Bakan yardımcısı, Ticaret Bakanlığı olarak; tarım ve gıda piyasalarında istikrarın sağlanması, üreticimizin korunması ve tüketicilerimizin ürünlere uygun fiyatlarla erişiminin temin edilmesi amacıyla gerekli adımları kararlılıkla atılmaya devam edildiğini” bildirmişleridir. yapmıştır.

Açılış bölümünde; Konya Ticaret Borsası Başkanı ve TOBB Borsalar Konsey Başkanı Sayın Hüseyin ÇEVİK, UHK Yönetim Kurulu Başkanı Sayın Yaşar SERPİ, Konya Milletvekili Sayın Latif SELVİ, Konya Büyükşehir Belediye Başkanı Sayın Uğur İbrahim ALTAY ve Konya Valisi Sayın İbrahim AKIN da birer konuşma yapmışlardır.

Kongreye TMO Genel Müdürü Ahmet GÜLDAL, BÜGEM Genel Müdürü Uğur ERDEM, Tarım Reformu Genel Müdürü ve TARSİM YK Başkanı Dr. Osman YILDIZ, Konya Ticaret Borsası Yönetim Kurulu ve Meclisi Üyeleri ile UHK Yönetim Kurulu Üyeleri, Ülkemizin dört bir yanından sektör temsilcileri olmak üzere 400’ün üzerinde kişi katılım sağlamışlardır. Kongrede 4 oturum halinde, 19 bildiri sunulmuş, ilgili sektörün tamamının temsili ile gerçekleşmiştir. Kongrede konuşmacılar ve sektör temsilcileri sahaları ile ilgili tespitler yanında sorunlar ve çözüm önerilerini dile getirmişler ve katılımcılar ile değerlendirmişlerdir. Kongre oturumlarında “İklim değişikliği, hububat tarımına etkileri, “2025-2026 üretim yılı hububat durumu, gelişimi ve beklentiler” “Hububata dayalı sektörler mevcut durum, sorunlar ve çözüm önerileri” “Hububat üretimi, ticareti ve finansmanı” “Lisanslı depoculuk-hububat üretimine ve ticaretine etkileri” başlıkları altında sunum ve değerlendirmelerde bulunulmuştur.

TESPİTLER

1. Kongrede; dünyada yaygınlaşan salgınlar, savaşlar, çarpışmalar, kutuplaşmalar, artan kırılanlıklar, ticaret rotalarında (özellikle enerji ve tarımın temel hammaddeleri transferinde) yoğunlaşan lojistik sorunlar ile (Pandemi, Rusya-Ukrayna Savaşı, Filistin-Gazze’de Yıkım ve Soykırım, İran-İsrail- ABD Savaşı ve bağlantılı Hürmüz Boğazı Krizi, Lübnan’a İsrail saldırısı...) iklim değişikliğinin etkisiyle artan afetlerin **Tarımın Stratejik Sektör** olduğu kabulünün dünyada ve ülkemizde çok daha güçlü olarak dile getirildiği ve ortak ses haline geldiği, vurgulanmıştır.
2. Ülkemizde tarım sektörünün son 20-25 yılda gücünü giderek artırdığı hususunun altı çizilmiştir. Sektörün 2024 yılında yaklaşık 74 milyar dolarlık tarımsal hasıla ile Avrupa’da 1.sırada, dünyada ilk 10 ülke arasına yer alması da bunun önemli göstergesi olarak belirtilmiştir. Ülkemizin 2024 yılında 32,9 milyar tarımsal ihracat ve yaklaşık 10 milyar dolar dış ticaret fazlası vererek (%150 ihracatın ithalatı karşılama oranı) tarımda kendine yeter ülke olduğu, 137 milyon tonluk rekor bitkisel üretimin gerçekleştiği (tahıl üretimi 39 milyon ton) tespiti yapılmıştır. Buna karşılık, 2025 yılında kuraklık ve tekrarlı don hadiseleri sebebiyle zor bir süreç yaşandığı, bu nedenle bitkisel üretimin %10,3 azaldığı (tahıl üretiminde %12,3 ve meyve üretiminde %30,9 azalma) ve sektörün %8,8 küçüldüğü ortaya koyulmuştur.
3. Ülkemizde ilk defa üretim planlamasına 2024 yılının Eylül ayından itibaren aralarında buğday ve mısırın da olduğu 13 stratejik ürün ve bir ürün grubunda geçildiği ve ikinci yılında olan uygulamanın kararlılıkla devam ettirildiği açıklanmıştır (desteklerin basitleştirilmesi, üretim planlaması ile ilişkilendirilmesi, atıl tarım arazilerin üretimde yer alması, üretimin kayıt altına alınması, sözleşmeli üretimin yaygınlaştırılması, su başta olmak üzere çevresel kaynakların korunması ve diğer düzenlemeler). Geçen üretim yılında, beyanların uydu takibi ile kontrol edilebilecek bir uygulamanın hayata geçirildiği ve bu üretim yılı ve sonrasında sistemin geliştirilerek, kararlı bir şekilde uygulamada yerini alacağı vurgusu uygulamanın sürdürülebilirliği ve güvenilirliği açısından önemli görülmüştür. Sistemin tarımsal krediler, hibe programları ve tarım sayımı ile de güçlendirildiği vurgusu yapılmıştır. Bu sistemde desteklerin üretim sezonundan önce açıklandığı, bitkisel üretim desteklerinin 3 yıllık açıklandığı, destek tutarlarının girdi maliyetlerindeki değişime göre her yıl güncellendiği, kamu tarafından geliştirilen mili çeşitlerin sertifikalı tohumluk kullanımına ilave destek içerdiği, su kısıtı olan havzalarda dane mısır ve patates ekimlerinde hiçbir destek ödemesi yapılmadığı, 4’lü münavebe uygulamasına geçildiği (mısır, patates, şekerpancarı, domates ve havuçta arta arda gelmemek üzere 4 yılda en fazla iki defa ekilmesi) bildirilmiştir.
4. İklim değişikliğinin etkisi ile aşırı hava olaylarının sıklığı ve şiddetini giderek artırdığı, bu durumdan en fazla etkilenen ülkelerden biri olan ülkemizin başta buğday ve arpa olmak üzere hububat üretiminde önemli dalgalanmalara sebep olduğu vurgulanmıştır. Buğdayda ekim alanının önemli ölçüde azalmasına karşılık (2000 yılında 9,4 milyon hektardan, 2024 yılında 6,8 milyon hektara) ıslah, modern sulama ve teknolojik gelişmelerin bunu telafi ettiği ve üretim düzeyini koruduğu, bazı yıllarda ise artırdığı ortaya konulmuştur. Ancak 2025 yılında olduğu gibi iklim değişikliğinin uzun vadeli sürdürülebilirliği tehdit ettiğine, kuraklığın tarımın sessiz düşmanı olduğuna (özellikle büyük ölçüde yağışla bağlı koşullarda tarımı yapılan serin iklim

tahıllarında) dikkat çekilmiştir. İklim değişikliğinin hububat üretimindeki çoklu etkileri; artan sıcaklık ve düzensiz yağış, hastalık ve zararlı yoğunluğu ve yaygınlığının artması, yeraltı ve yerüstü suların azalarak sulama ihtiyacını artırması, su krizinin ürün desenini dönüştürmesi ve fenolojik kaymalar şeklinde sıralanmıştır.

İklim değişikliklerinin her yıl farklı boyutlarının yaşandığı bu sürecin, tarım sigortasını daha da önemli hale getirdiği, TARSİM üzerinden yapılan sigortalarda devlet desteğinin %70'lere vardığı belirtilmiştir. Buğday, arpa ve çavdarda uygulanan gelir koruma sigortasının, buğday, arpa, çavdar, yulaf ve tritikalede uygulanan köy bazlı verim sigortası ile Tekirdağ ilinde pilot olarak uygulanan parsel bazlı verim sigortasının dikkatleri üzerine toplamakla birlikte, faydalanma oranının arzu edilen seviyede olmadığı altı çizilmiştir.

5. Ülkemizin konumunun önemli tahıl üretim ve ticaret merkezi olan Karadeniz'e (Rusya ve Ukrayna) yakınlığı kaynaklı lojistik avantajlar da eklenince, uygun hammadde temin edip, işleyip mamul olarak ihraç etme potansiyelini artırdığı, dahilde işleme kapsamında hammadde ithal edip, mamul olarak satışının ticaretin genel kuralı olduğu vurgulanmıştır. Bu uygulamayı klasik ithalat olarak görüp, her platformda Türkiye buğday ithal ediyor söylemlerinin, tahıl ve tahıla dayalı ürünlerde dış ticaret fazlası veren (iklim kaynaklı önemli üretim düşüşü olan 2025 yılında bile artan ithalata rağmen miktarı düşse de bu durumu koruyan) bu ürün grubu için ticaretin kuralları ile uyuşmadığı tekraren belirtilmiştir.
6. Stratejik buğday ürününün ekim alanının iklim değişikliği, fiyat politikaları ve üretim planlaması kapsamındaki yeni destekleme modeli ile de ilişkili olarak giderek artmakta olduğunun (6,8 milyon hektardan 7,5 milyon hektara yükseldiği) altı çizilerek bu artış trendinin devamının gerekliliğine vurgu yapılmıştır. Bu üretim yılında ekmeçlik buğday ekim alanında artış beklenirken, makarnalık buğday ekim alanında önemli azalış (ekmeçlik ve makarnalık buğday fiyatları arasındaki makasın kapanmasının doğal sonucu, özellikle İç Anadolu Bölgesinde) olacağı vurgusu yanında, mısır ekim alanlarında da önemli azalışlar olacağı öngörüsünde (özellikle su kısıtı havzalarında münavebe sistemi ve bu alanlarda destek verilmeyecek olmasının sonucu olarak İç Anadolu ve Geçit Bölgelerinde) bulunulmuştur. Arpa ekim alanlarında ise yem sanayiinde artan talebin ve bu üretim yılında oluşan fiyat avantajının da etkisi ile artışlar olacağı tespiti ortaya konulmuştur.
7. Toprak Mahsulleri Ofisinin piyasa düzenleyici kurum olarak, başta hububat olmak üzere görev alanına giren tüm ürünlerde bu görevini güven ve sürdürülebilirlik ilkeleri ile uyumlu olarak yerine getirdiği, geçmişte rekor üretimlerin veya kısıtlı üretimlerin olduğu yıllardaki uygulamaları ile de bunu ispatladığı ortak kanaat olarak ortaya konulmuştur. TMO depolama kapasitesinin 485 bin tonu limanlarda olmak üzere 4 milyon ton olduğu, 190 iş yerinde görevlerini yerine getirdiği, hasat dönemi yaklaşırken lisanslı depolarda yaklaşık 8 milyon boşluk olduğu, devam eden işlemler ve yeni lisanslı depolarla yeni sezona yaklaşık 10 milyon ton lisanslı depo kapasitesi ile girileceği vurgulanmıştır. Bu yıl ülke tahıl (özellikle buğday ve arpa) üretiminin uygun iklim koşulları kaynaklı artacağı öngörüsüne rağmen gerek boş lisanslı depo ve gerekse kendi depolama kapasitesini harekete geçirerek depolama ile ilgili her türlü planlamayı yaptığı, sezonun sorunsuz geçmesi için gerekli tedbirlerin alındığı ortaya konulmuştur.

TMO'nun piyasaya ürün arzını kesintisiz devam ettirdiği ve hasat sezonuna kadar devam edeceği, bu yıl ilk kez TURİB üzerinden satış gerçekleştirdiği vurgusu yapılmıştır.

8. Küresel hububat üretiminde son 15 yılda %31, tüketimde %30, ticarete %64 ve stoklarda %46 artış olduğu, küresel bağımlılığın derinleştiği ifade edilirken, 2026/27 üretim sezonunda üretimde %2 azalış, tüketimde %1 artışın beklendiği, arz/talep dengesinde yapısal kırılmanın sürdüğü ortaya konulmuştur. Ekmeklik buğday üretiminde Rusya ve AB etkisi ile %3 azalış, tüketiminde %1 artış, ticarete %1 daralma ve kapanış stoklarında %3 düşüş beklentisi söz konusudur. Makarnalık buğdayda ise üretim aynı düzeyde, tüketimde %2 artış, ticarete %5 daralma ve stoklarda %11 artış beklentisi vurgusu yapılmıştır. Arpada üretimde Kuzey Afrika ve Avustralya kaynaklı %6 azalış, ticarete %6 gerileme, stoklarda %12 düşüklük, mısırdaki üretimde %1 azalış, tüketim ve ticarete büyüme ve stoklarda %4 daralma ile birlikte enerji amaçlı tüketim ve gıda-yem talebinin çatışmasında yoğunluk beklentisi dile getirilmiştir.

Ülkemizin DIR kapsamında hammadde tedarikçisi olan Rusya'da; buğday üretiminde %5 azalmaya karşılık ihracatın % 3 artması ve yüksek stokların fiyatlar üzerinde baskısının devam edeceği, Arpa üretiminin gerilerken, ihracatın sabit düzeyde kalacağı, mısırdaki üretim ve ihracatta artış beklendiği açıklanmıştır. DIR kapsamındaki ithalat açısından bir diğer ülke olan Ukrayna'da; buğday üretiminin ekim alanı daralması kaynaklı %1 azalmasına karşılık ihracatın artacağı, arpada ve mısırdaki ise üretim ve ihracatta artış öngörüsüne değinilmiştir. 2026 başından itibaren tüm ürünlerin fiyatlarında hafif yukarı doğru yönelim olduğu, Rusya'nın ihracat vergileri ve kota uygulamalarının fiyatlar üzerinde etkili olduğu değerlendirilmiştir.

Ortadoğu kaynaklı Hürmüz boğazından geçişi etkileyen krizin devamı halinde emtia fiyatları üzerinden ürün fiyatları üzerine etkisinin orta vadede görülebileceği tespiti yapılmıştır.

9. Global tahıl ticaretinde ve tarımsal girdi naklinde boğaz/kanalların kritik önemi söz konusudur. Bu yollarda yaşanan sorunlar hububat ürünleri ve hammaddeleri açısından global krizlere evrilmektedir. Nitekim; 2023-24 Panama Kanalı Kuraklık Krizi (yağmur sularına bağımlı olan kanalın işleyişini ciddi oranda etkileyerek, Asya ile Amerika arasındaki ticaret yollarında gecikmelere sebep oldu, global emtia fiyatlarını artıran bir krize yol açtı), 2021 Ever Given Blokağı (Mart 2021'de Ever Given isimli dev konteyner gemisi Süveyş kanalında karaya oturarak trafiği 6 gün boyunca tamamen durdurdu, Avrupa, Asya ve Orta Doğu arasındaki ticaretin yavaşlamasına neden oldu), 2023-2024 Husi Krizi (Husiler İsrail ve ilişkili gemilerin geçişine müdahale etti, Kızıldeniz ve Bab el-Mendeb boğazından gemi geçişlerini önemli ölçüde etkiledi, lojistik maliyetlerinde önemli artışlar oldu), 28 Şubat 2026 Hürmüz Krizi (deniz yoluyla küresel Petrol akışının yaklaşık %27'si, küresel LNG ticaretinin %20'sini oluşturuyor) küresel hububat ve girdilerin lojistiğinde sorunlara ve fiyatlarda önemli değişimlere yol açtı. Hürmüz boğazına alternatif ihracat rotaları sınırlı. Bu rotalar %15-20 daha fazla zaman ve yüksek yakıt maliyetleri gerektiriyor. Boğaz dünya üre ticaretinin de önemli geçiş rotası olarak dikkati çekiyor. Basra Körfezi ülkelerinin gıda ithalatında boğaza bağımlılıkları çok yüksek. Buradaki örneklerde olduğu gibi yaşanan Global krizlerde petrol fiyatları arttığında gıda fiyatlarında da önemli artışlar olmakta (bahsi geçen boğaz/kanal krizleri ile Körfez Savaşı, Asya Finans Krizi, Irak Savaşı, Arap Baharı, Covid-19, Rusya-Ukrayna Savaşında olduğu gibi). Bu krizler petrol fiyatlarında olduğu gibi Doğalgaz fiyatlarını artırmakta, üretimlerinde kullandıkları için tahıl üretiminde temel girdilerden olan üre fiyatlarını da önemli ölçüde yükselterek, tahıl maliyetleri

ve ürün fiyatları üzerinde ilave baskılar oluşturmaktadır. Küresel buğday ticaretinin %76'ı deniz taşımacılığına bağımlılık göstermekte, kriz dönemlerinde navlun fiyatları da önemli ölçüde yükselmektedir. Bu kriz ortadan kalksa bile orta ve uzun vadede global girdi ve ürün fiyatlarında yükselişlere sebep olacağı, devamı halinde üretim düşüşünün de buna ekleneceği öngörülebilir.

10. Buğday açısından bu üretim yılının iklim parametreleri yönüyle uzun yıllara ve bilhassa geçen üretim yılına göre önemli değişkenlik gösterdiği, UYO'na göre kurak bir Sonbahar (Ekim ayı yağışlı, Ege civarında), yüksek yağışlı bir kışın ardından (Aralık genellik düşük yağışlı, Ocak ve Şubat yüksek yağışlı), UYO'nun üzerinde bir Mart (Karadeniz'de altında, İç Anadolu'da ortalamaya yakın, diğer bölgelerde üzerinde) olmak üzere 6 aylık gelişme döneminde tüm bölgelerde UYO ve geçen yılın üzerinde (Ülke geneli sırasıyla %25 ve %87) gerçekleştiği, yine Nisan ayının ilk haftasının yaygın ve etkili yağış aldığı, Nisan ayının tahminlere göre UYO civarında yağışla kapanışı gerçekleştirebileceği tespiti yapılmıştır. Sıcaklıkların ise Sonbahar ve Kışta UYO üzerinde, Mart ayında altında olduğu, Nisan ayında ise UYO civarında gerçekleşebileceği öngörüsü bildirilmiştir. Bu üretim sezonunda sezonun kalan kısmında hububat açısından bir zirai don riskinin olmayacağı öngörüsü de paylaşılmış, geçen üretim sezonundaki tecrübe ile bağlantılı olarak uygun çeşitlerin zamanında ekiminin yapılmaya, sulama ve gübrelemede teknik bilgilere uygun davranılmaya gayret edildiği vurgulanmıştır. Yağış miktarı ve dağılımının bölgelere göre değişkenlik gösterdiği, en iyi yağış alan bölgelerin Güneydoğu, Doğu Anadolu, Akdeniz ve Ege Bölgeleri olduğu tespiti yapılarak, Nisan ayında UYO civarında yağış alınması halinde buğday rekoltesinin uzun yıllara göre (20 milyon ton) %14-16 ve geçen yıla göre (17,9 milyon ton) %27-30 artarak 22,750-23,250 milyon ton olabileceği öngörüsünde bulunulmuştur. Rekoltenin birçok bölge için Nisan, bazı bölgeler için ilave olarak Mayıs (Doğu Anadolu için Haziran) aylarındaki iklim koşullarına bağımlı olduğunun gözden kaçırılmaması gerektiği de vurgulanmıştır.

11. Ülkemizde un sanayinde 472 firma bulunmakta olup, aktif firma sayısı 374, toplam kapasite 28,3 milyon ton olup (kapasite giderek gerilemekte, 2026'da da gerilemenin devam edeceği öngörülmekte), kapasite kullanım oranı %44 civarındadır. Ülkemiz uzun yıllar 3 milyon tonun üzerinde un ihracatı gerçekleştirmekte ve dünya un ihracatında ilk sırada yer almakta iken, son yıllarda un ihracatında önemli düşüşler dikkati çekmektedir. 2023 yılında yaklaşık 3,6 milyon ton olan un ihracatı, 2024'te 3 milyon tona, 2025'te 2,3 milyon tona gerilemiş, değer olarak ta sırasıyla 1,5 milyar dolar, 1,2 milyar dolar ve 0,9 milyar dolar olmuştur (2026 yılının ilk 3 aylık ihracat verileri de bunu teyit etmekte). Sektördeki daralmada, global ve ulusal bazdaki ekonomik ve mali daralmalar ile uygulanan dış ticaret tedbirlerinin rol oynadığı ve fabrika kapanmaların söz konusu olduğu üzerinde durulmuştur. Un ihracatını artırmada sektörün zorlandığı bir süreç yaşadığı değerlendirilmiştir. Un ihracatında ilk 5 ülkenin; Suriye (normalleşmeye bağlı olarak ihracat giderek artmakta), Irak, Somali, Gana ve Küba olduğu, şartların normalleşmesine paralel olarak Suriye pazarındaki artışın kayda değer olduğu, Rusya'nın un ihracatında artan performansının dikkatle izlenmesi gerektiği belirtilmiştir. Ancak Irak'ta ihracata uygulanan yüksek vergiler, çifte vergilendirme uygulamaları bu pazarın hızla erimesine neden olmaktadır. Potansiyeli olan ülkelere; Etiyopya'da gümrük vergisi ve ticari kısıtlamalar, Filipinler'de anti damping vergisi, Madagaskar'da gümrük vergileri zorlayıcı

unsurlar olarak ifade edilmiştir (Demokratik Kongo Cumhuriyeti de potansiyel olan pazarlar arasında).

12. Ülkemizde makarna sektöründe faaliyet gösteren 25 fabrika bulunduğu, kurulu kapasitenin 3,3 milyon ton olduğu, makarna üretiminin tedrici olarak artarak 2025 yılında 2,1 milyon tona ulaştığı belirtilmiştir. Sektörün ihtiyacı olan makarnalık buğdayın ülke içerisinden karşılandığı, makarna ihracatında İtalya'dan sonra ikinciliği paylaştığı, Türkiye makarna ihracatında birim fiyatın ton başına 634 dolar olduğu, 2025 yılında makarna ihracatının miktar ve değer olarak (yaklaşık 1,4 milyon ton ve 910 milyon dolar) önceki yıla göre küçük azalışlar gösterdiği, ihracat birim fiyatının da bir miktar azaldığı tespitleri yapılmıştır. Makarna ihracatında ilk 5 ülkenin; Gana, Somali, Togo, Benin ve Japonya olduğu ortaya konulmuştur.
13. Buğdayın uzun zamandan beri farklı çevrelerce GDO, Çölyak ve çölyak dışı buğday duyarlılığı, modern buğday kaynaklı olduğu iddia edilen hastalıklarla ilişkili alanda tutulmaya çalışıldığı ve sürekli bu yönleri ile gündemde tutulduğu, diploid ($2n=14$), tetraploid ($2n=28$) ve hexaploid ($2n=42$) buğdaylarının kromozom yapısı üzerinden tartışmaların eksik ve yanlış bilgilerle yürütüldüğü insan müdahalesi ile oluştuğu ifade edilen hexaploid buğdaylarla en az 250 kuşaktır birlikte olduğumuz değerlendirmesi yapıldı. Gluten'in "Gliadin ve Glutenin" proteinlerinin, hamurun yoğrulması sırasında birleşerek, oluşturdukları çözünmez yapıdaki viskoelastik protein kompleksi olduğu ve buğday proteinlerinin yaklaşık %80'ini oluşturduğu, hamur ve ekmeğin kabarmasını sağlayan bir teknolojik unsur olduğu açıklanmıştır. Gluten'in bugün yanlış mecrada tartışılmakla birlikte, yüzlerce yıldır bilindiği ve 119 yıl önce Osborne tarafından net olarak tanımlandığı, miktar ve kalitesi üzerine kalıtsal faktör baskın olmakla birlikte, çevre ve yetiştirme şartlarının belirli bir etkiye sahip olduğu ifade edilmiştir. Buğday ağırlıklı gluten eksenli tartışılmakla birlikte beslenme açısından, besin öğeleri, diyet lifler ve fenolik bileşikler üzerinden önemli etkisinin olduğu vurgulanmıştır. Bilinenin aksine eski, yeni tüm buğdayların gluten içerdikleri, eski çeşitlerin gluten miktarlarının yeni çeşitlerden çok farklı olmadığı kapsamlı araştırmalarla ortaya konulduğuna değinilerek, ilgili literatürler paylaşılmıştır. Yine araştırma sonuçlarına göre eski yeni tüm buğdayların hassas bireyler için CD aktif peptitler ürettikleri ortaya konulmuş, yeni buğdayların zararlı olduğunun kanıttan yoksun olduğu, eski buğdayların glutensiz ve daha güvenli olduğu bilgilerinin yanlış olduğu, yeni buğdayların verim ve daha iyi teknolojik kalite, eski buğdayların ise genetik çeşitlilik ile ön plana çıktıkları ortaya konulmuştur. Sadece tıbben hassas görülen bireyler için tüketim kısıtlaması kabul edilebilir olarak değerlendirilmiştir.
14. Yem Sanayi giderek büyüyen bir sektör olup, 600 yem fabrikasında, kapasite 40 milyon ton olup, karma yem üretiminin 2009 yılından itibaren geometrik artış göstererek 2025 yılında 30,7 milyon tona ulaştığı, düşük kapasiteli fabrikaların sayıca ağırlık teşkil ettiği üzerinde durulmuştur. Ülkemizde karma yeme olan talep artışında, ağırlıklı büyükbaş hayvanların kapalı ortamlarda yetiştirilmelerinin büyük payı olduğu vurgulanmıştır. Sektör ağırlıklı olarak tahıl ve yağlı tohumları hammadde olarak kullanmakla birlikte, gıda işleme tesislerinin yan ürünlerini de kullanarak, bu ürünlere önemli katma değer katmasıyla dikkati çekmektedir. Sektörün son 20 yılda karma yem üretiminde %350 artış gösterdiği, bu nedenle hammadde ve yan ürün ihtiyacının önemli ölçüde arttığı, bunun da önemli bir kısmının ithalat yoluyla

karşılandığı, üretimde ithal oranı %45-50 düzeylerinde iken, 2025 yılında iklimsel faktörlerdeki olumsuzluk sebebiyle temel hammadde üretimlerinin düşmesi sonucu ithal oranının %56 seviyesine çıktığı ortaya konulmuştur. Karma yem üretimi amaçlı ithalatta ana kalemlerin; soya ve küspesi (5 milyon ton), mısır ve ürünleri (4,9 milyon ton), kepekler (2,2 milyon ton), DDGS (1,5 milyon ton) olduğu ifade edilmiştir. Enerji piyasalarındaki sert dalgalanmaların ve artan jeopolitik risklerin fiyat hareketlerinde belirleyici rol oynadığı, bu ortamlarda mısırın yakıtla çevrilme oranı artış göstererek, yukarı doğru fiyat hareketlerine neden olduğunun da altı çizilmiştir. İhracatta potansiyelin Ortadoğu, Balkanlar ve Afrika olduğu bilgisi de paylaşılmıştır.

15. Türkiye'nin 112 milyar metreküp su varlığı olduğu, bunun yaklaşık %75'inin tarımsal sulamada kullanıldığı, kişi başına su tüketiminin yıllık ortalama 1350 metreküp olduğu (su azlığı çeken ülke), en geniş ve verimli tarım arazilerimizin (Konya Kapalı Havzası gibi) suyun az olduğu havzalarda yer aldığı, suyun %52'sinin kullanılmayarak, sınır aşırı sular olduğu veya denizlere döküldüğü ortaya konulmuştur. Su yönetiminin çok dağınık ve parçalı olduğu (farklı bakanlık ve genel müdürlükler ile 30 farklı kanun ve ikincil düzenleme), 13 yılda 3 kez revize edilen ancak yasalaşamayan su kanunu, ülkesel bütünlükten yoksun ve havza/il ölçeğine hapsedilmiş zayıf su kurullarına dikkat çekilmiştir. Dünyada suyun mesafelere meydan okunarak yüzlerce hatta binlerce kilometrelik mesafelerden taşındığı (yıllık 745 milyar-1,2 trilyon metreküp; ABD, Kanada, Çin, Hindistan...), ülkelerin 120 yıldır mega su yolları inşa ettiği (Çin; Kuzey-Güney Su Transferi Projesi ile 4300 km su yolu ile 44,8 milyar metreküp su transferi, Mısır; Yeni Delta Projesi ile 114 km yapay nehir inşası, 1,68 milyon ha çölü tarım arazisine dönüştürerek, 3,5 milyar metreküp suyu taşınması), Türkiye'nin asrın projesi ile KKTC'ne deniz altından havza dışı su transfer ettiği vurgusu yapılmıştır. Suya göre tarım mı? Tarıma göre su mu? Sorusu üzerine dikkat çekilmiştir.

16. Ülkemizde fiili lisanslı depo kapasitesinin 12,2 milyon tondan 2025 yılında 14,2 milyon tona ulaştığı (263 lisanslı depo, 357 lokasyonda hizmet vermekte, yıllık hububat üretimimizin yaklaşık %38'i bu depolarda muhafaza edilebilmekte), TÜRİB'in faaliyete geçişinden günümüze kadar 405 milyar TL işlem hacmi, 60 milyon ton işlem miktarı ve 1,571 milyon adet ELÜS alım satım işlemi gerçekleştirdiği beyan edilmiştir. 13 Ocak 2025'ten itibaren ELÜS piyasasında aracılı sisteme geçildiği, TURİB Vadeli İşlem Borsasının geçen yıl Ocak 2026'da faaliyete geçeceği beyan edilmekle birlikte, 2026 yılının ikinci yılında faaliyete geçebileceği, TÜRİB Teverrük piyasası ile ilgili TMO, TKBB, GİB ve KGK ile görüşmelerin devam ettiği ortaya konulmuştur. Ürün ihtisas borsacılığında TÜRİS ve Aracılı yapıya geçişin yeni dönemin gelişmeleri olduğu ve ayrıca yapay zekâ destekli piyasa gözetiminin (13 Ocak 2025 ELÜS piyasasına entegrasyon) de önemli yenilik olduğu vurgulanmıştır. TÜRİB'te gerçekleşen işlemin hacminin yaklaşık; %55'i buğday, %33'ü mısır, %7'si arpa, %2'si ayçiçeği ve kalanı diğer ürünlerden oluşmaktadır. TÜRİB Uluslararası Ürün Piyasaları Projesinin 2026 yılının ikinci çeyreğinde faaliyete geçeceği bilgisi paylaşılmıştır.

Ülkemizde 29 Ticaret Borsası sahipliği/ortaklığında 20'nin üzerinde LİDAŞ'ın faaliyet gösterdiği ve 1,4 milyon ton depolama kapasitesine ve yetkili sınıflandırıcı laboratuvarlara sahip oldukları, TÜRİB'in ortakları arasında 53 Ticaret Borsasının %36 hisse ile yer aldıkları, 7 Ticaret Borsasının ÜPAK, 113 Ticaret Borsasının TÜRİB acentesi olarak faaliyette bulunduğu ortaya konulmuştur.

Ziraat Bankasının 2025 yılında 831 milyar TL tarımsal finansman (bunun %91'i hazine faiz destekli kredi) sağladığı ve ülkemizdeki toplam tarımsal kredinin %71'ini vererek tarım ekosistemi finansmanında ana banka konumunda olduğu, bu yılda bitkisel üretim kredilerinin 268 milyar TL, basınçlı sulama kredilerinin 22,4 milyar TL, tarımsal mekanizasyon kredilerini 89 milyar TL olduğu ifade edilmiştir. Bankanın Lisanslı Depoculuk Yatırım Kredisi (sübvansiyon üst limiti 150 milyon TL, taban indirim oranı %50) ve ELÜS Karşılığı Sübvansiyonlu Kredi (üst limit 15 milyon TL, işletme kredisi indirim oranı %100; sadece ÇKS kaydı olan üreticilere) vererek bu sistemin desteklendiği açıklanmıştır. Geçmiş yıllarda bankaya borcu olan üreticiler ELÜS Karşılığı Sübvansiyonlu Kredilerden yararlandırılmazken, artık borçları ürün satışında mahsup edilmek üzere bedelin %75'ine kadar faizsiz kredi verilebildiğine dikkat çekilmiştir.

Lisanslı Depoculuk alanına önceki yıllarda tek daire olarak hizmet verilirken, Ticaret Bakanlığı İç Ticaret Genel Müdürlüğü bünyesine iki daire başkanlığı (Lisanslı Depoculuk Uygulama ve Mevzuat Dairesi Başkanlığı, Lisanslı Depoculuk Denetim Dairesi Başkanlığı) olarak hizmet vermekte olduğu, bu uygulamanın artan iş yükü ve sistemin güvenilirliğini ve sürdürülebilirliğini sağlamak açısından önemli olduğu vurgusunda bulunulmuştur. Lisanslı Depo Bilgi Sisteminin 2026 yılı ikinci yarısında devreye alınacağı, böylelikle LİDAŞ'larda muhafaza edilen ürünlerin ve yetkili sınıflandırıcılar tarafından yapılan analiz ve sınıflandırma işleminin anlık takip ve kontrolünün yapılarak sisteminin güvenilirliğinin artırılacağı bildirilmiştir. Yine bu kapsamda denetimin etkinliğini artırmak üzere TOBB ve TÜRİB ortaklığında Lisanslı Depoculuk Denetim AŞ'nin 7 Ocak 2026 yılında kurulduğu, personel eğitimlerinin devam ettiği açıklanmıştır. Lisanslı depolarda kuruluş izni sisteminde de değişikliğe gidildiği, müracaatların Ticaret İl Müdürlüklerine yapılacağı, OSB'lerde yatırımların kısıtlanacağı, izin verilmeyecek il/ilçelerin açıklanacağı, öncelik sırasına göre bu ölçütler dikkate alınarak kuruluş izni verileceğine dikkat çekilmiştir.

ÖNERİ ve TALEPLER

1. Stratejik öneme sahip buğdayda dünyadaki gelişmeler ve sektörel kırılganlık göz önünde bulundurularak müdahale fiyatlarının belirlenmesinde maliyeti göz ardı edecek bir yönelime sebebiyet verilmemesi, fark uygulamasının güncellenerek devam ettirilmesi talep edilmiştir.

Desteklerin üretim süreçleri ile uyumlu ödenmesi, ülkemizde maliyet yüksekliğinin çiftçi ve sanayici üzerindeki yükünü hafifletmek için desteklerin katlanarak artırılması ve global gelişmelerde oluşan hızlı maliyet değişikliklerini karşılamak üzere “Ulusal Tarımsal Risk Fonu” kurulması önerilmiştir.

2. Hububat işleyen tüm sektörlerin ihracatta zorlandığı, özellikle un sektöründe ihracat düşüşü dikkate alınarak yenilikçi ürün ve alternatif hammaddelerin üzerinde çalışılmasının gerekliliği vurgulanmıştır. İşleme tesislerinde rekabetçilik ve sürdürülebilirlik için dijitalleşmeye gidilmesi, yeni pazar arayışlarına alternatif ülkelerdeki temsilcilikler, Ticaret Bakanlığı başta olmak üzere tüm ilgili ilişkili birimlerle birlikte yoğunluk verilmesine dikkat çekilmiştir.

3. Son yıllarda bölgesel ve küresel çapta çatışmalar, savaşlar, kamplaşmalar ve krizler yoğunlaşmış, özellikle kritik boğaz/kanalların dahil olduğu krizler hammaddelerin ve tarımsal üretimdeki temel girdilerin lojistiği ve tedariginde başlayan sorunlarla beraber, başta enerji ve gübre olmak üzere birçok girdi fiyatlarında katlanarak artışa ve akabinde gıda fiyatlarında yükselen bir krize evrilme göstermektedir. En son Hürmüz boğazı krizi de global enerji ve gübre fiyatlarını tetiklemiş olup, yeni krizlerin çıkmayacağını da bir garantisi bulunmamaktadır. Ülkemiz avantajlı konumu ve aldığı tedbirlerle bu krizleri düşük etkiyle atlama birliktedir, üretim temel girdilerinde yerleşme hamlelerinin artarak devamı güçlü olarak vurgulanmıştır. Ülkemiz öncülüğünde bölgesel ölçekli yeni büyük çok ülkeli ulaştırma projelerinin önemi şu an içinde bulunulan ortamda çok daha iyi anlaşılabilir, krizi fırsata çevirmenin yolu olarak altı güçlü şekilde çizilmiştir.

Hürmüz Boğazı Krizinde, Türkiye'nin Karadeniz'e yakınlığı sebebiyle navlun avantajının stratejik avantaj kazandıracığından, dikkatle takibi önerilmiştir.

4. Lisanslı depoculukta kapasite artışı ve süreç ve mevzuat geliştirici, iyileştirici ve yenilikçi çalışmaların devam etmesi, özellikle sistemin güvenilirliğinin artırılması açısından Lisanslı Depo Bilgi Sisteminin devreye alınması ile Lisanslı Depoculuk Denetim AŞ'nin faaliyete geçirilmesinin hızlandırılması önemle istenmiştir. Lisanslı depoculuk hizmetlerinin tek daire başkanlığında hizmet verirken iki daire başkanlığı halinde hizmet vermeye dönüştürülmesi önemli görülürken birliktedir, giderek büyüyen ve geniş bir ekosistem içinde olan Lisanslı Depoculuğun ihtiyaçlarının karşılanması için Ticaret Bakanlığına bağlı bir Genel Müdürlüğe dönüştürülmesi ihtiyacı vurgulanmıştır.

5. TÜRİB Teverrük Piyasasının toplumsal beklentinin yüksekliği dikkate alınarak uygulamaya alınması, TÜRİS ve Aracılı yapıya geçiş ve yapay zekâ destekli piyasa gözetiminin üzerinde hassasiyetle durulması, Vadeli İşlem Borsacılığının sistem içindeki kritik rolü dikkate alınarak gecikmeden uygulamaya alınması talep edilmiştir.

6. Üretim planlaması ve ilişkili uygulamalar tarımsal bir devrim niteliğinde değerlendirilmiş ve tecrübeler ve ihtiyaçlar doğrultusunda güncellenerek sürecin devamının desteklenmesinin gerekliliği vurgulanmıştır.

Sistemin takibi, kontrolü, gerçek veriler üretmesi yoluyla sürdürülebilirliği uydu sisteminin entegre edilmesiyle mümkündür. Böylelikle desteklerin yerini bulması, stratejik ürünlerde gerçek ekim alanı verilerine ulaşılması, sağlıklı programların oluşturulması mümkün olabilecektir. Uydu

teknolojilerinin entegre edilmesiyle kazanılacak tecrübe ve oluşturulacak sistem bu ürünlerde gerçekçi üretim tahminine götürebileceği vurgusu yapılmıştır.

Su kısıtı olan bölgelerde dörtlü ekim nöbetinde şekerpancarının üst üste olmamak kaydı ile en çok iki defa ekilmesi nematod zararı sebebiyle, patatesten ise hastalık yoğunluğunu artıracığı bilimsel verileriyle çeliştiğinden dört yılda en çok bir yıl ekilmesi şeklinde düzenleme yapılmalıdır. Ayçiçeğinde ise Orabaş riski sebebiyle, aynı tarlaya üst, üstte ekilmemesi zorunluğu getirilmelidir.

Stratejik olarak nitelendirilen her ürüne yeraltı su kısıtı olan havzalar bile olsa temel destek verilmesi, sistemin temeli açısından gereklilik olup, önemli olan ortaya konulan münavebe ilkelerine uyulmasıdır. Bu anlamda patates ve mısıra su kısıtı havzalarında hiçbir destek ödenmez kararı gözden geçirilmeli, ekim nöbeti ilkelerine uyulmak kaydı ile bu havzalarda en azından temel destek ödenmelidir.

Yeraltı su kısıtı havzalarında mısırın üretimi ekim nöbeti uygulamaları ile kontrol edilmeli, bunun dışında bir bitki türünün mısırda olduğu gibi (C4 bitkisi, suyu ekonomik kullanır, transpirasyonu katsayısı en düşük ve damla sulamayı yaygınlaştıran türdür gerçeği dikkate alınmadan, sorunun ekim nöbeti ilkelerine uymamak ve aşırı verim hırsından kaynaklandığı gerçeği göz ardı edilerek) istenmeyen tür imajı oluşturulmamalıdır. Kaldı ki, artan karma yem üretimine bağlı olarak mısıra olan talep giderek artmakta ve mısır eksikliği arpaya ve düşük kalite buğdaya yönelimi artırdığından özellikle yetersiz üretimin olduğu yıllarda başka sorunları da tetiklediği göz önünde bulundurulmalıdır.

7. İlkin değişikliği kaynaklı yağış düzensizliklerine karşı direnç ve yağışlardan daha iyi yararlanmak, sulama etkinliği artırmak ve verimliliği yükseltmek için Koruyucu/Onarıcı Tarım bir programa dönüştürülerek, yaygın uygulama haline getirilmelidir.
8. Çok önemli su temini, taşkın koruma yatırımlarına rağmen (en son 563 sulama yapısının hizmete açılması, son 20 yılında yapılan yatırımların Cumhuriyet Tarihimizin %60'ına karşılık gelmesi) sularımızın ancak %48'inden yararlandığımız, DSİ tarafından yapılan sulama alt yapılarının henüz %38'inin basınçlı kapalı sisteme dönüştüğü (%6'dan %38'e çıkarılmasına rağmen) gerçeğinden hareketle, Su Verimliliği Seferberliğinin Sulama Yapıları İnşa ve Dönüşüm Seferberliğini kapsayarak, önümüzdeki 10-15 yılda tüm projelerin tamamlanacağı kaynak, program ve strateji yoğunlaşmasına dönüştürülmesi ve alternatif su kaynaklarının araştırılması önerilmiştir.
9. Suyun tek Bakanlık ve ona bağlı Başkanlığın (altında genel müdürlüklerin) olduğu yapıya dönüştürülmesi, suya göre tarım değil tarıma göre su kavramının benimsenmesi (geniş, verimli ve su fakiri ovalara suyun bol olduğu yerlerden getirilmesi-havza içi su ihtiyacı ve ekolojik denge sağlanmak kaydıyla havzalar arası su transferi), milli su planı ve merkezi yönetim reformunu kapsayan Su Kanununun yasalaşması talep edilmiştir.
10. TMO'nun bu üretim yılına da nitelikli depoları, lisanslı depolar, kiralanan depolar ve gerektiğinde polietilen örtülü açık depo alanları ile tahıl alımı ile ilgili hazırlıklarını yaptığı bilgisi, önemli görülmüş ve piyasa düzenleyici rolünü, özel sektörün de varlığını koruyacak şekilde denge ekseni devam ettirmesinin gerekliliği vurgulanmıştır.

11. Un ihracatı ve tahıla dayalı diğer ürünlerin ihracatında Kuzey Irak dışında, Merkezi Yönetimin kontrolünde olan bölgelere yüksek vergiler ve bürokratik zorluklar nedeniyle güçlükler yaşandığı, Irak pazarının giderek kaybedildiği dikkate alınarak sorunun hükümetler nezdinde çözülmesi istenilmiştir. Suriye ile artan un ticaretinin dikkatle izlenmesi ve diplomatik ilişkilerde hassasiyet gösterilmesi beklentisi dile getirilmiştir. Un ihracat potansiyeli olan Etiyopya, Filipinler, Madagaskar ve Demokratik Kongo Cumhuriyetinde Hükümetler nezdinde vergi konulması ve dış ticaret kısıtlamalarının çözülmesi talep edilmiştir.
12. Un Sektörü TOB ile tam buğday unu konusunda ortak program yapmaya istekli olduğunu beyan etmiştir.
13. Un sektöründe 2024 yılından bu yana daralmanın devam ettiği ve üç aylık dış ticaret verilerinin 2026 yılı için de daralmaya işaret ettiği ve bu daralmada Global bazdaki ekonomik ve mali daralmalar ile uygulanan dış ticaret tedbirlerinin rol oynadığı ve fabrika kapanmaların söz konusu olduğu gerçeğinden hareketle, hammadde maliyetlerini düşürecek çalışmaların yapılması istenilmektedir.
14. Makarna Sektörünün makarna üretim ve dış ticaretinde stabilleşme eğilimine girdiği ve birim ihracat değerinin zaten düşük iken, küçük azalışlara dikkati çektiğinden, İtalya'nın yüksek ihracat birim değeri örneğinde olduğu gibi birim ihracat değeri yüksek makarna üretilerek, yeni pazarlara yönelmesi (Japonya gibi) gerektiği sektör tarafından güçlü bir şekilde ortaya konulmuştur. Ayrıca ülkemizde en kaliteli makarnalık buğdayların Güneydoğu Anadolu Bölgesinde üretilmesi sebebiyle, üretim planlaması kapsamında bu bölgede yoğunlaşmayı sağlayacak özendirici tedbirler üzerinde durulmasının gerekliliği talep edilmiştir (alan bazlı desteğin bölgesel teşviğe imkân sağlaması sebebiyle).
15. Yem sanayisinde artan üretim ve hammadde talebi sonucu, hammadde talebinde artan ihracat dikkat çekici boyutlarda olup, ülke içerisinde de gıda/yem talebi çakışması giderek artmaktadır. Bunun temel sebebi ise büyükbaş kapalı hayvancılığa yönelim olarak ortaya konulmuştur. TOB'nın uygulamaya başladığı "Kırsalda Bereket Küçükbaş Hayvancılığa Destek Projesi'nin hayata geçirilmesi kritik önemde görüldüğünden desteklendiği vurgusu ile kapsamı genişletilerek devamı talep edilmiştir. Ayrıca; bu hayvanlar için önemli yem kaynağı olan meraların; güçlü mera yönetim birimleri, mera yapıları, mera amenajmanının entegre edildiği mera ıslah projelerinin yeni bir sistematikle uygulamaya alınması talep edilmiştir. Yem sanayi için alternatif hammaddelerin araştırılmasının ve hammaddelerin ülke içerisinden tedarik oranının yükseltilmesinin önemine dikkat çekilmiştir.
16. Buğday ve onun teknolojik yönünü gösteren gluten ilgili ilgisiz tüm ortamlarda yanlış bilgi ve veriden yoksun olarak tartışılmakta ve çoğu zaman bir karalama kampanyasına dönüştürülmektedir. Bu tartışmalarda buğdayın temel besin öğeleri, diyet lifler ve fenolik bileşikler üzerinden insan beslenmesinin önemli unsuru olduğu ihmal edilmektedir. Tüm buğdayların gluten miktarlarının çok farklı olmadığı ve hassas bireyler için CD aktif peptitler ürettikleri, yeni buğdayların zararlı olduğunun kanıttan yoksun olduğu, eski buğdayların glutensiz ve daha güvenli olduğu bilgilerinin yanlış olduğu, yeni buğdayların verim ve daha iyi

teknolojik kalite, eski buğdayların ise genetik çeşitlilik ile ön plana çıktıkları araştırmalarla ortaya konulduğundan, TOB ve konu ile ilgili yapıların Kamuoyunu sıklıkla bilgilendirmesi, toplantılar düzenlemesi, basılı ve dijital yayınlar yapması ve sadece tıbben hassas görülen bireyler için tüketim kısıtlaması kabul edilebilir olduğundan Sağlık Bakanlığı ile koordineli çalışılması önerilmiştir.

17. İklim değişikliğinin tarımsal üretim üzerindeki olumsuz etkilerinin her yıl değişken boyut ve şekillerde görülebileceği dikkate alınarak hububat tarımında TARSİM üzerinden sigortalanmasının zorunlu hale getirilmesinin belirli bir süreçte planlanması, buğday, arpa ve çavdarda uygulanan gelir koruma sigortasının, buğday, arpa, çavdar, yulaf ve tritikalede uygulanan köy bazlı verim sigortası ile Tekirdağ ilinde pilot olarak uygulanan parsel bazlı verim sigortasının yaygınlaştırılması üzerine programlı bir çalışma yapılması talebinde bulunulmuştur.

18. İklimin gidişatıyla tarımsal uygulamaların zamanlama açısından uyumlu olması, bunun için de akıllı teknolojilerden yararlanması tavsiye edilmiştir. Akıllı teknolojiler konusunda uygulama ve eğitim merkezi olacak TİGEM'e bağlı, hayvansal üretim ve bitkisel üretim yapan bir TİM'nin belirlenerek, akıllı tarım teknolojileri ile donatılması ve akıllı tarım araştırmalarına yoğunlaşacak TAGEM'e bağlı bir Enstitünün/Merkezin kurulması/görevlendirilmesinin gerekliliği vurgulanmıştır.

Hububat üzerindeki iklim değişikliği etkilerini azaltmak için; çeşit ıslahı, akıllı sulama ve su yönetimi, entegre zararlı yönetimi, modern tarım (tarımda dijitalleşme), erken uyarı sistemleri, bilimsel araştırmalarda derinleşme, çiftçi eğitimi, izleme ve değerlendirme sistematığı kurulması tavsiye edilmiştir.

19. İklim değişikliği göz önüne alındığında hububat türlerinden çavdar ve tritikale dikkati çekmektedir. Çoğunlukla yağışa bağlı üretim yapılan bu türler kuraklık başta farklı iklim baskısına ve olumsuz toprak özelliklerine dayanımları ile dikkat çekmektedir. Bu türlerin ıslahında, desteğinde, yaygınlaşmasında, pazar oluşumunda ve değerlendirilmesinde yeterli ilgi ve yoğunlaşmanın olmaması tarımının giderek gerilemesi sonucunu ortaya çıkarmakta olup, başta nadas alanlarının daraltılması ve atıl tarım alanlarının üretime kazandırılması olmak üzere tarımının yaygınlaştırılmasını sağlayacak programlar üzerinde durulmalıdır.

Yulaf mısırdan sonra en fazla yağ içeren hububat türü ve içerisindeki avenin maddesi sebebiyle genç organizmaların beslenmesinde istisna yere sahip olduğundan, insan ve hayvan beslenmesinde değerli bir kaynaktır (kışlık çeşitleri de geliştirilmiştir). Yulafın tarımının yaygınlaşmasını sağlayacak özel bir programa ihtiyaç duyulmaktadır.

Saygılarımızla..